UNGVÁRI MÁRIA, SZAMOSI BLANKA: Tanulói vélemények a szakképzésről

Kulcsszavak: szakképzés, képzésválasztás, motiváció

A szakképzés munkaerőpiaci relevanciájáról és társadalmi megítéléséről folyó diskurzusban kiemelt szerepet kapnak a tanulói percepciók, amelyek – mint azt a képzési eredményességet vizsgáló kutatások is hangsúlyozzák (Cedefop, 2024; Paksi et al., 2020; Fehérvári, 2012) – meghatározzák a pályán maradást, a képzéssel való azonosulást és a munkaerőpiaci beilleszkedés sikerességét. Miközben a szakpolitikai dokumentumok a szakképzés presztízsének növelésére és a képzési kínálat munkaerőpiaci igazítására törekednek, keveset tudunk arról, hogy a tanulók ténylegesen miért és hogyan választanak szakképzést, mennyire érzik azt sajátjuknak, és milyen kritikus pontok azonosíthatók a rendszeren belül. Kutatásunk erre a kérdéskörre kínál választ.

Az elemzés két adatforrásra épül: a SZIR-STAT 2024/2025. tanévi adminisztratív nyilvántartásra (209 665 tanuló) és a Szakképzési Pályakövetési Rendszer keretében lebonyolított 27 509 fős tanulói kérdőíves adatfelvételre (SZPR-TK 2024/2025). Az adminisztratív adatok alapján átfogó képet kapunk a magyarországi szakképzés összetételéről: a tanulók többsége technikumban tanul, a szakképzésben jellemző a férfitöbblet, az ágazati megoszlásban pedig az informatika és távközlés, valamint a turizmus-vendéglátás emelkedik ki. Az adatok emellett a tanulói csoportok társadalmi jellemzőire és regionális megoszlására is rávilágítanak. A kérdőíves vizsgálat a motivációk és az elégedettség dimenzióit tárja fel: a tanulók közel fele (46%) céltudatosan, belső érdeklődés és karrierszempontok alapján választja képzését, míg a külső nyomásra választók aránya 25% – ezek az arányok ágazatonként és képzési típusonként jelentős eltéréseket mutatnak. Az elégedettségi adatok egyaránt azonosítják a rendszer erősségeit – az osztályközösséget és az oktatók felkészültségét –, valamint a fejlesztendő területeket, amelyek közül az ösztöndíj mértéke, a szakmai gyakorlati képzés mennyisége és az infrastruktúra korszerűsége a leggyakrabban jelzett hiányterületek. Ugyan az elemzés a 2024/2025. tanév adatain alapszik, az előadásig azonban lehetőségünk nyílik friss eredményeket is bemutatni.

Az eredmények olyan rendszerszintű visszajelzést kínálnak, amelyek a fejlesztési döntésektől a pályaorientációs kommunikációig számos területen hasznosítható inputot jelenthetnek – hozzájárulva ahhoz, hogy a szakképzés fejlesztése ne csupán munkaerőpiaci, hanem tanulói nézőpontból is megalapozott legyen.

Az Európai Unió
társfinanszírozásával